

Tyvelse

NÆM 2005:113

Prøveudgravningsrapport

Næstved Museum 2005

Prøveudgravningsrapport for Tyvelse

J.nr.

NÆM 2005:113

KUAS FOR 2003-2123-0571

Tyvelse By, Tyvelse Sogn, Tybjerg Herred, Storstrøms Amt (tidl. Præstø).
Stednr. 05.07.12.

Abstract

Ved prøveudgravning af et ca. 15.000 m² stort område fremkom - udover adskillige dræn og drængrøfter som ikke beskrives yderligere - kun få anlæg (A1-A22), hvoraf enkelte muligvis kan henføres til oldtiden. Ved snitning af disse anlæg fremkom en enkelt lille og uregelmæssig skiveøkse. Det anses ikke for nødvendigt at foretage yderligere udgravning.

Undersøgelsens forhistorie

Forud for udstykningen og byggemodningen af 13 grunde i Tyvelse By (Lokalplan nr. Tyv. 1, Tyvelse By, vedtaget i 1989) foretog Næstved Museum en prøveudgravning på området. Topografisk set er stedet oplagt til forhistorisk bebyggelse, alene stednavnet - som sandsynligvis rækker tilbage til jernalderen - vidner om en lang og kontinuerlig bebyggelse i området. Den nuværende landsbys struktur kan uden tvivl føres tilbage til middelalderen. I området findes desuden både bosættelse og begravelser fra stenalderen, derudover et større, kun delvist bevaret højkompleks fra bronzealderen nord for byen. Tilslut og måske allervigtigst er der gjort enestående fund i Almosen syd for byen, der i den sene bronze- og jernalder har fungeret som helligmose med både menneske- og dyreofringer.

Administrative data

Alle relevante papirer vedrørende sagen og dens gang er arkiveret på Næstved Museum.

Finansierende bygherre er Nina Moda APS ved V. S. Rence.

Undersøgelsen blev foretaget af Næstved Museum, og al originaldokumentation opbevares på museet.

Udgravningsplaner er i denne rapport gengivet 50% reduceret

Øvrige data

Prøvegravningen blev udført d. 4.4. og 5.4. 2005, registrering og snitning d. 6.4. 2005.

Undersøgelsen blev foretaget af stud.cand.mag. Mette C. Olsen.

Thomas Roland, museumsinspektør ved Næstved Museum, er ansvarlig leder.

Prøveudgravningen blev udført vha. en gravemaskine med en skovlbredde på 1,5 m.

Vejrforhold: Skyet til solskin. Mild vind.

Topografi, terræn og undergrund

Arealet ligger på den sydvestlige del, lidt nede af en større bakketop med god udsigt ned mod et forholdsvis lavt liggende område. Almosen befinder sig umiddelbart vest for sidstnævnte område.

Muldlaget varierer fra ca. 70 cm. i den nordøstlige del af udgravningsområdet og helt ned til omkring 30 cm. i den sydvestlige del af området. Undergrunden består overvejende af gulbrun ler, men enkelte områder - især i den nordøstlige halvdel af udgravningsområdet - kan være mere eller mindre opblandede med sand. Flere steder på hele udgravningsområdet bærer undergrunden præg af, at der har eksisteret pletter med gamle vådområder, især i områdets centrale, sydlige del ud mod Tyvelsevej, som er den topografisk set lavest placerede del af hele udgravningsområdet. Disse områder kan være fra få meter og op til flere meter i diameter, områderne er over en meter tykke, ingen blev dog gravet i bund (men de er markant dybere end selve undergrunden rundt om). Fylden i disse områder består af gråbrun sandblandet ler med sorte udfældninger. At området - på trods af den relativt markante topografiske placering - har været præget af vand, vidner de mangfoldige drængrøfter i forskellige størrelser også om. Drængrøfterne blev ikke undersøgt nærmere. Overgangen mellem muldlag og undergrund var forholdsvis tydelig.

Målesystem

Grøfter og alle anlæg er lagt ind i forhold til de forskellige byggegrunde, der var målt ud af en landmåler på forhånd. Skitsen over grøfternes nummer og placering er dog ikke målefast og skal opfattes som vejledende.

Udgravningsmetode

Med en gravemaskine blev der trukket 11 grøfter (Grøft I - Grøft XI) med ca. 20 meters mellemrum, de to første grøfter (Grøft I og II) ligger NV-SØ (da der stod et gammelt hegn på grunden), mens resten ligger forholdsvis N-S. Grøfterne samt anlæg er tegnet i nummerorden i 1:100. Anlæggene er nummereret fortløbende fra A1-A22. Dræn, naturlige fyldskifter, recente anlæg og dyreaktiviteter indgår ikke i anlægsbeskrivelsen og er ikke snittet. De øvrige anlæg er snittet med spade og beskrevet i anlægslisten. Der blev gjort ét fund (x1) i A22; en lille, temmelig uregelmæssig skiveøkse. Der blev ikke taget nogen billeder.

Undersøgelsens resultater

Der blev gravet 11 søgegrøfter, i grøfterne fremkom 22 regulære anlæg (A1-A22), som findes beskrevet i anlægslisten. Dræn, naturlige fyldskifter, dyreaktiviteter og recente anlæg blev ikke undersøgt nærmere.

Anlæggene A1, A2, A6, A7, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20 og A22 kan med større eller mindre sandsynlighed henføres til oldtiden, mens A3, A4, A5, A8, A9, A10, A11, A12 og A21 ved en nærmere undersøgelse viste karakter af enten recente anlæg eller naturlige fyldskifter.

Ingen af de arkæologisk relevante anlæg indgik i nogen form for konstruktioner eller strukturer. Udover en lille, ret uregelmæssig skiveøkse i A22, samt et enkelt flintafslag i Grøft VI (sidstnævnte blev ikke medtaget), er der ikke gjort nogen fund.

Det anses ikke for nødvendigt at foretage yderligere undersøgelser på arealet, og Næstved Museum anser derfor sagen for afsluttet.

Maj 2005

Mette C. Olsen
Næstved Museum

Anlægsliste

Grøft I

A1: 2 fyldskifter som muligvis blot er en del af et større sammenhængende dræn. Fyld: Gråbrunt, humøst, sandblandet ler. 10 cm. dyb. I den centrale del af anlægget lå et dybere fyldskifte / stolpehul, som ikke var tydeligt i overfladen. Fyld: Brunt, humøst, sandblandet ler. 20 cm. dybt. Sidstnævnte fyldskifte / stolpehul kan evt. stamme fra oldtiden.

Grøft II

A2: Randområde tilhørende en grube? Fyld: Gråbrunt, let humøst, ler. 12 cm. dyb.

A3: Fyldskifte skåret igennem af en drængrøft, dog sandsynligvis blot en nedgravning / omrodning af undergrunden i forbindelse med drænet. Fylden varierer i det halvcirkulære fyldskifte ifh. til drænet. Fyld: Plettet gråbrunt + rødgult, humøst, sandblandet ler, opblandet med undergrund. Ikke snittet!

A4: Lille cirkulært fyldskifte. Fyld: Gråbrunt, humøst, ler med en rådden sten i bunden. Muligvis blot en lille nedsivning ovenfra i forbindelse med stenens forsvinden.

Grøft III

A5: Lille ovalt fyldskifte. Fyld: Brunt, humøst, muld opblandet med sand og ler. 5 cm. dyb. Sandsynligvis blot en lille muldklat ovenfra.

Grøft IV

A6: Stolpehul. Fyld: Humøst, sandet ler. 20 cm. dyb.

A7: Fyldskifte. Fyld: Trækulsblandet, humøst, sandet ler. Ikke ret dyb. Ligner ikke A6.

A8: Nedsivning ovenfra, muldlaget er forholdsvis tyndt (40 cm.) på dette sted.

Grøft V

A9: Sandsynligvis blot en del af et gammelt vådområde ("hul" med høj vandstand) på marken. Fyld: Gråbrunt, humøst, ler. 10 cm. dyb. Kan ses - i profil - på tværs af hele søgegrøften, men fremstod på overfladen som et større fyldskifte.

A10: Grube. Over 75 cm. dyb, ikke snittet i bund. Fyld: Gråbrun - gulbrun, humøst, ler. Forholdsvis skarp i kanterne - kan være recent.

Grøft VI

A11: Fyldskifte. Fyld: Mørk gråbrunt, humøst, ler. 20 cm. dyb. Muligvis recent.

I Grøft VI fandtes desuden et flintafslag, der lå placeret i undergrunden, ikke medtaget.

Grøft VII

A12: Fyldskifte. Sandsynligvis forstyrrelse i forbindelse med dræn.

A13: Lille cirkulært fyldskifte. Fyld: Gråbrunt, humøst, sandet, ler. 5 cm. dyb.

Grøft VIII

A14: Lille cirkulært fyldskifte / stolpehul. Fyld: Gråbrunt - brunt, humøst, sandet, ler. 8 cm. dyb.

A15: Rektangulært fyldskifte. Fyld: Gråbrunt, ler. Meget opblandet med gulbrun undergrund.

A16: Grube? 30 cm. dyb, muligvis dybere da en afgrænsning var svær at erkende. Fyld: Gråbrunt, humøst, ler, opblandet med ler.

Grøft IX

A17: Stolpehul. Fyld: Gråbrunt, sandet, humøst, ler. 15 cm. dyb.

Grøft X

A18: Grube? 40 cm. dyb. Ret lige i bunden. Fyld: Mørk gråbrunt, humøst, ler.

A19: Grube. Over 30 cm. dyb, ikke snittet i bund. Fyld: Gråbrunt, sandet, humøst, ler, mange hovedstore sten, en del trækul.

A20: Fyldskifte / stolpehul. Fyld: Gråbrunt, sandet, humøst, ler, trækul. 8 cm. dyb.

Grøft XI

A21: Større område i muldlaget på grænsen til undergrunden med adskillige hovedstore og større sten. Ca. 30 cm. dybt. Muligvis en gammel stenbunke?

A22: Større ovalt fyldskifte. Fyld: Gråbrunt, sandet, humøst, ler. 30 cm. dyb. Ved snitning af dette fyldskifte fremkom en temmelig uregelmæssig lille skiveøkse.